

Modstandskamp? Terror? Sabotage med brag

Teknik

Oftentimes så aktionerne legende lette ud. De fleste aktioner blev gennemført på få minutter, men bag alle store aktioner lå næsten altid et meget langt og meget omhyggeligt forarbejde.

Aktionsformerne blev varieret i det uendelige, altid tilpasset de givne vilkår; men hvis det var muligt med et stænk af humor.

Aktionsforløbet deler vi i nogle faser.

1) Opklaringsfasen

Indsamling af oplysninger = Hvad drejer sagen sig om?

a) Er fabrikken bygget af jernbeton, eller er det bare et træskur, der er forholdsvis nemt at futte af? Lokalernes beliggenhed i forhold til beboelser og lignende. Ind-, udgange, døre, låsesystemer, nøgler. Hvordan er maskinerne placeret, og hvilke maskiner har størst betydning?

b) Kan det ødelægges med et eller andet ufarligt? Sukker i cementen? Sukker i bensinen? Eller med et stinkstof, som f.eks. Sabodeur.

c) Kan det brænde? Eller skal man sprænge det i luften? Kan man lamme – ødelægge – ved blot at sætte en enkelt del, en enkelt maskine, ud af spillet? Kraftcentralen på B&W og sprængning af transformatorstationer er gode eksempler.

Opklaringsfasens betydning for et godt resultat blev ofte undervurderet; enkelte nye folk, som gik fra den ene vellykkede aktion efter den anden, tillagde af og til i deres ungdommelige overmod sig selv, deres handlekraft, og ved flere lejligheder mirakuløse overlevelse, som udtryk for udødelighed og for at være den udslagsgivende faktor.

Desværre resulterede det i sjusk med banale sikkerhedsregler.

Ofte betalte de sjuskeriet med deres eget og kammeraters liv.

Sjusk var farligt ikke kun for den enkelte, men også for kammeraterne og for organisationen.

Indsamling af oplysninger var langsommeligt, tidsrøvende og ked-sommeligt – typisk arbejde for vandbærere.

Fatter gav mig en fantastisk god fidus: I smedeforbundet havde kommunistpartiet en mand, som havde et kartotek, hvor han havde partimedlemmer registreret.

Personligt vurderede jeg dette kartotek som et helt vanvittigt brud på sikkerhedsreglerne.

Partiet havde i fagforbundene fraktioner, som havde særlig betydning ved valg og lignende, men da denne mand i løbet af én til to dage kunne formidle kontakt til én, der arbejdede på den aktuelle virksomhed, kunne vi få uvurderlig sikker insider information på det bedst kvalificerede niveau.

Ved Dansk Aluminiumsfabrik for eksempel betingede vores kilde sig dog, at jeg, inden han gav os oplysningerne, måtte give ham mit ord på, at jeg ville give en af vagterne en lærestreg, fordi denne vagt, som han så smukt udtrykte det, var et ualmindeligt, stort, dumt, højrøvet svin, der i tide og utide generede de stakkels arbejdere.

Da jeg var noget henholdende i mit svar, blev han bindegal.

«Hvis ikke du lover mig at ordne den fyr, hvis ikke du vil give mig hånd på det, kan du bare skride», var hans filosofiske betragtning. Han havde ikke den helt store respekt for mig, jeg var trods alt kun en stor dreng, han kunne være far til mig. Han fik hånden.

Under aktionen måtte jeg lige kontrollere, om kammeraternes opdragelsesmetoder nu også havde den aftalte virkning.

Vagten lå i et hjørne af vagtstuen, jamrende igen og igen:

«Nåde, nåde, jeg gør det aldrig mere».

Man skulle skrive en aktionsrapport til ledelsen, derfor opsøgte jeg igen kontaktmanden for at høre, om vort arbejde var udført tilfredsstillende. Han var begejstret over pædagogikken, men var noget svær at få til at samle sig om det væsentlige, nemlig, var fabrikken nu ude af stand til at rustbeskytte tyske ubådsdele?

Hvordan kunne BOPA med så stor sikkerhed få kendskab til de enkelte værnemagervirksomheder og deres produktion? Kilderne kunne være forsikringselskaber og kommuners tekniske afdelinger. Men smededrengene var effektive; lærekammerater på de forskellige fabrikker var gode kilder, som præcist kunne oplyse om produktionens art og størrelse.

En af BOPAs folk, som arbejdede i Nationalbanken, havde til opgave at kontrollere alle værnemagernes regninger, på den måde fik vi det bedste og sikreste udgangspunkt, nemlig værnemagervirksomhedernes egne opgivelser.

Men ellers var det med at (blomstre) hænge rundt om i gaderne og observere, hvilke vogne, der kørte ind og ud, hvem kom og gik, hvor boede de osv..

Opklaringsarbejde

Stimmungsbericht

Med en af de gamle «kæmper» hænger – blomstrer jeg, på et gadehjørne; vi keder os bravt, benene smerter af den megen hængen på stedet, det er halvkoldt, vi småfryser.

Frem for alt gælder det om at have øjne og ører åbne og om ikke at blive bemærket, men det er igen et af de sædvanlige røvsyge jobs for vandbæreren, men nogen skulle jo gøre det.

Makkeren kan ikke holde sig i ro, han småtraver lidt rundt, ustandselig tager han sig til kinden, han har det skidt, efterhånden ligner han udskidt æblegrød.

Langt om længe kommer han over til mig og siger:

«Jeg bliver nød til at køre, jeg kan simpelthen ikke holde det ud længere; jeg har en Satans tandpine.»

Jeg vil prøve at komme til en tandlæge i Helsingør».

«Det er langt væk»?

«Ja, men forstår du, han er billig, og jeg er kommet hos ham igennem lang tid; dette her er ikke noget nyt for mig; jeg har haft ondt i flere år, men tandlægen kan ikke finde ud af grunden».

Vi skilles, og da vi mødes igen nogle dage senere, spørger jeg delta-gende til hans helbred.

«Her skal du se grunden til min tandpine».

Op af lommen haler han en lille, forvreden klump metal.

«Kan du se hvad, det er?»

«Ja, det minder om et projektil, der har været igennem en kødhakker».

«Det er lige netop den eneste forklaring, vi har kunnet finde frem til. Forstår du, da jeg var i Spanien, lå vi oppe i bjergene i en steghede, som gjorde det umuligt at have stålhelmet på.

Kuglerne sprøjtede rundt om ørerne på os; ofte svirrede de bare rundt, når de ramte en sten.

Pludselig mærkede jeg et slag i panden over det ene øje; det blødte godt nok en del, men der var ikke tid til at pylre, så først, da jeg kommer tilbage til mit kvarter, undersøger vi såret.

Det var dybt, men da jeg ikke havde særlige smerter, glemte jeg hurtigt alt om det».

Tandlægen mente, at det sandsynligste var, at projektilet igennem årene havde bevæget sig fra pandehulen ned i kæbehulen og lagt sig over tanden og trykket på den.

Efter tandudtrækningen havde tandlægen rutinemæssigt undersøgt hullet og kan da mærke og høre en metallisk lyd, når han pillede med sit værktøj. Han får lirket projektilet ud, og spanienskæmperen blev dermed et nyt menneske.

NB: Vor krop vil altid prøve at udskille fremmedlegemer; da jeg f. eks. bliver ramt i benet og senere får skadet hånden, havde jeg i flere dage krudtslam siddende i sårrandene.

Alarmsystemer

Nogle vagter hilste man venligt på, det var nok at linde på trøjen, så de kunne se pistolen; nogle steder blev man mødt med bemærkningen, nåh; er det nu dig igen?

Andre vagter måtte man pacificere, sagt på godt dansk, slå ihjel. På B&W var vagterne specielt udvalgt; besindige folk, som var meget hjælpsomme, når de fik besøg, men for at være helt sikre på, at ulykker blev undgået, var deres revolverhylstre plomberede og maskinpistolerne låst inde i pengeskabet.

Af Frikorpsets rester dannedes Schalburgkorpset og herunder Sommerkorpset, ledet af Kaptajn Poul Sommer, de var farlige, de var helhjertede nazister.

Tidsfaktoren

Stimmungsbericht

Eksempel: En dag spurgte Kaj Schmidt kaldet Niels mig:

«John (det var det dæknavn jeg – Aage – benyttede mest), vil du tage dækningen, (sikre aktionsholdets arbejdsro), når vi skal bule Radiofabrikken Always i Boyesgade?»

«Man kan da kigge på den».

Nogle dage efter får han flg. besked, vi kan garantere absolut arbejdsro i 5 minutter og ellers, hvis det går galt, op til 8 minutter.

Hvordan kom jeg til netop til dette resultat? For fuldt drøn kørte jeg på cykel fra de nærmeste steder, hvorfra tyske udrykningshold ville blive sendt af sted til aktionsstedet og tog tid på sekunder.

Regnestykket så da således ud:

Fra alarmen blev slået, og til udrykningsholdet var klar til udrykning, minimum to minutter. Køretid fire minutter. Den tid, vi kunne holde udrykningshold stangen og holde flugtvejene åbne, to minutter. Tid for aktionens udførelse blev dermed maksimalt 8 minutter. Aktionen blev udført på 4½ minut.

Succes – Fiasko – Overlevelse – eller død

Skulle en aktion lykkes, skulle vi overleve, havde tidsfaktoren afgørende betydning.

Arbejderes holdninger til sabotage?

Stimmungsbericht

Min titel som sabotør kunne være barnerumpe – drengerøv

De første fabrikker, hvor jeg var inde og genne arbejderne ud, var ikke altid lige morsomme at besøge. Tyskernes nederlag ved Stalingrad hjalp dog noget på de valnes holdninger, men propagandaen fra nazister i Danmarks Radio fik mange til at se negativt på os, og endelig gjorde vi folk arbejdsløse og hvad så?

Mange frygtede at blive sendt til Tyskland, glem ikke, at en socialdemokratisk minister uopfordret af tyskerne havde fremtryllet et cirkulære, der fratog arbejdsløse retten til understøttelse, socialhjælp og de borgerlige rettigheder, hvis de ikke tog arbejde i Tyskland; så på en måde forstod jeg dem godt.

Flere gange mumlede man og kom med spydige bemærkninger: «Drengerøv, barnerumpe» var i en periode ret almindelige betegnelser, jeg måtte høre, men værst var det, at mange skyndte sig så langsomt, at de ligefrem gik baglæns, man prøvede at trække tiden ud, vel vidende, at tiden arbejdede for dem og imod os. Sekundviserens vandring forkortede afstanden til henrettelsespladsen i Ryvangen.

Et sted så jeg et par store, frække smedetampe fylde lommerne med kostbart måleværktøj. Let omsættelige varer på den sorte børs.

Da jeg nærmede mig, sparede de ikke på deres grovheder, overbeviste som de var om, at drengerøven ikke kunne eller ikke ville gøre dem noget. Rasende råbte jeg, så alle i hallen kunne høre det:

«Nu skal I edder hyle mig se at få lettet røven».

De grinede fjoget, og tempoet blev demonstrativt sat en tak ned. Jeg knaldede nogle skud af, så det peb om ørerne på dem, og skreg:

«De næste skud får I i røven».

Det hjalp, men drengerøven var ikke tilfreds.

De prøvede at gemme sig i flokken af arbejdere og funktionærer, men jeg beordrede dem ud foran hele flokken og skreg:

«Tøm lommerne, I to sortbørshajer, I tyveknægte».

Det kneb igen, jeg sigtede direkte på den største og råbte:

«Har du ikke tømt lommerne, inden jeg har talt til tre, skyder jeg dine nosser i laser.»

Lommerne blev tømt, men lige så grove og brovtende, de havde været ved min entre, lige så ynkelige var de nu, da de blev afsløret som et par gemene forbrydere.

Vort udstyr

I sabotagens første tid modtog vi intet udefra, ingen våben, intet sprængstof. Eksperterne, de, der havde uddannelsen, og som kunne/burde have uddannet os og skaffet varerne, glimrede ved deres passivitet på hjemmefronten.

For at gøre det klart for enhver, Hærens og Flådens Folk, der havde modtaget løn i årevis for at forsvare lille Danmark, skjulte sig i krogene.

Derfor var sabotørernes udstyr så primitivt.

Henrettelsespladsen blev ikke brugt af de danske, der tjenstgjorde i HIPO og Schalburgkorpset.

For at skjule deres mishandlinger af modstandsfolkene valgte de i stedet at give fanger nakkeskuddet.

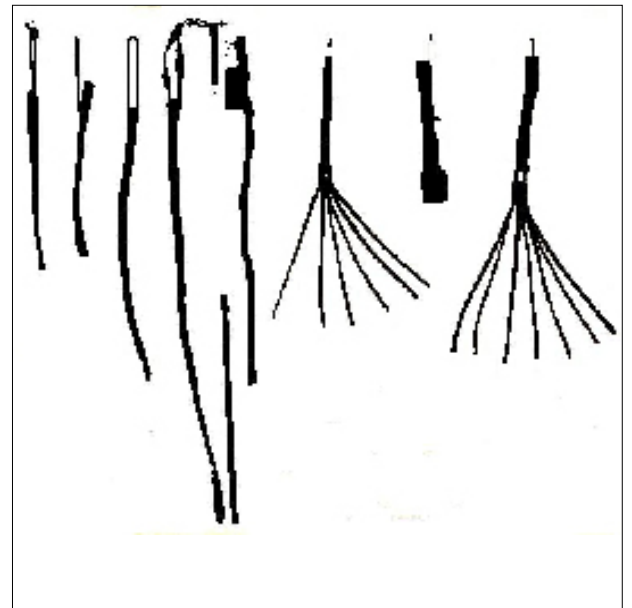
Deres lakoniske tekst var:

«Skudt under flugtforsøg».

Th. Bødgers torturværktøjer.

*Henrettelsespladsen i Ryvangen
nuværende Mindelund.*

Hjemmelavede brandbomber, der bare fusede, og aerolitten, som man stjal i Fakse Kalkbrud og i skovene, gav godt nok et brag, men havde en virkning som små våde kinesere.

Derfor var BOPAs kogebog, Berlingske Tidende og lidt sprit fra moders køkken, tilsat min svigerfar, Christians, signalbomber, længe det mest effektive.

Aktionsformen blev derefter, man sneg sig ind i nattens mulm og mørke – som en gemen tyveknægt.

Våben

BOPAs grupper var lige indtil krigens afslutning selvforsynende, det vil sige, man afvæbnede sabotagevagter og tysk militærpersonel.

Udrustningen varierede derfor meget fra gruppe til gruppe. De bedst udrustede grupper blev derfor dem, der foretog flest aktioner.

Afvæbningsteknik

Sabotagevagter var et yndet mål. Flere aktioner er beskrevet, man skal blot lige huske på, at angrebsformen i det store og hele lignede sabotageaktioner, og at risikoen var den samme.

Pistoler og revolvere hed i daglig tale et jern. Eftertragtet var naturligvis maskinpistoler, disse var næsten altid den danskfremstillede Suomi fra Riffelsyndikatet, af os kaldet fru Madsen.

Tysk militært personel

Røverier fra værtshuse – svømmehaller – badeanstalter er beskrevet flere steder. S tog var en udmærket skueplads, da gruppen ved omhyggelig skygning af offeret kunne udvælge målet og stedet.

Under rejsen mellem stationerne var man sikret arbejdsro.

Butikker var gode steder, som regel ventede vi på, at offeret havde pungen fremme og skulle betale. I en viktualiebutik for en spegepølse.

I en vinforretning smed officeren sig på gulvet og bad om nåde og barmhjertighed; han var østriger, men kan du se forskellen? Jeg kunne ikke? På nethinden havde jeg stadig billedet af heilende østrigere, da Hitler rykkede ind i Østrig.

Inden vor sortie betroede vi ofret, at snigskytter ville skyde enhver, der forlod forretningen indenfor de næste 10 minutter.

På åben gade

Dette var noget mere problematisk og krævede gerne en mand mere til at dække mod uforudsete hændelser.

Men teknikken var den samme, to mand gik til ofret fra hver sin side og afslørede straks en vis rutine og effekt ved på intet tidspunkt at stå i skudvinkler, der kunne bevirke, at vi stod i egen krydsild, hvis det kom til ildkamp.

En fejl begået mangfoldige gange, men hos os gik én op til ofret bagfra, afsikrede, spændte hanen og satte pistolen i nakkehulen, dermed var enhver tvivl om alvoren udelukket, hvorefter pistol og magasin blev lindet op af hylstret.

Som afslutning en lemfældig kropsvisitering for mulige skjulte våben og konfiskation af soldaterbog til brug for efterretningstjenesten.

Tre usædvanlige afvæbninger

Stimmungsbericht

Med Leif Hansen, kaldet Torben, som var en noget impulsiv og forvoven herre, får vi på vor vej på cykel over en stor åben plads øje på en tysk soldat, som går med sin Mauser – karabin over nakken.

Straks siger Torben: «*Det er vores*».

Meget tydeligt tilkendegav jeg, at jeg stemte imod forslaget og gjorde endog meget klart rede for, at dette store, klodsede apparat af en karabin ikke kunne bruges til noget fornuftigt.

Men da vi er ud for den stakkels soldat, kører Torben mig i skoven (kører ind foran mig), så jeg nærmest vælter.

Da jeg er kommet på højkant, står soldaten allerede med begge hænder strakt til himmels, og jeg må nu optræde som støttepædagog.

Soldaten blev betroet, at vi havde folk liggende, som med stor glæde ville ekspedere ham til en bedre verden, hvis han ikke gik midt ude mellem sporvognsskinnerne med hænderne i vejret.

Det var et lidt spøjst syn, og det undrede mange forbipasserende at se ham gå sådan. Vor videre færd gennem tæt bytrafik gav mig anledning til at give Torben en yderst rammende karakteristik af hans adfærd.

Skideballen blev ikke mindre, da vi måtte holde en hel emballagefabriks personale op for at få indpakningspapir.

En kombination af de to herrer kan give dig et indtryk af den invitation, som vi valgte at afslå.

Vor lokkeand var tykkere, mere prangende og mere provokerende ved at føre sig ualmindeligt højrøvet frem i sin officersuniform, men trods alt lige så dum at se på.

Tegneren har ramt plet. Disse fire hyggelige herrer var karakteristiske for Herrefolkets Gestapo. Bulerne på maven er ikke fedme eller graviditet, men maskinpistoler, fabrikat Bergmann.

Ved en anden afvæbning signalerede officereren ved sin mistænkelige samarbejdsvillighed, at noget måtte være galt. Da pistolen kom til syne, viste det sig at være en Diana luftpistol, som kunne købes i enhver legetøjsbutik.

Han smilede åbenlyst, da vi sagde tak for lån, den må du gerne beholde. En sandsynlig forklaring på dette fænomen kan være, at han har haft gæster før os og for at undgå ubehageligheder har holdt sin mund overfor sine foresatte.

En dag spankulerer en tromletyk officer ned ad en hovedgade. Han var så utrolig tyk, at han selv med sin bedste vilje ikke kunne nå ned og trække pistolen.

Hans måde at gebærde sig på var bevidst provokerende, uniformen iøjnefaldende, men især pistolhylstret havde man gjort en del ud af.

Det var blankpudset og lynede i solen.

P 38; tysk 9 mm. Armé pistol.

Et pålideligt våben pga. sin driftsikkerhed.

Torben var der straks igen: «*Det er vores*».

Belært af erfaringerne, og som den besindige sjæl jeg er, fik han nu klar besked på at forblive i ubemærketheden. Sagen er nemlig den, at jeg på den fjermer balle har fem hår, og når de vibrerer, er noget galt. Hårene vibrerede vildt.

Ganske rigtigt, min intuition viste sig at være korrekt, for på hver side af gaden gik Gestapofolk i lange læderjakker med den typiske bule fra maskinpistolerne og med den karakteristiske nedslåede hatteskygge.

Jeg var ikke i tvivl, de gentagne afvæbninger netop på denne strækning havde mobiliseret den tyske elite.

Men jeg kunne ikke lade være med at beundre deres opfindsomhed og deres sans for humor.

Håndvåben

Vore våben blev på denne måde en blanding af meget forskellige kalibre og meget forskellige fabrikater. Tromlerevolvere var store og klodsede, havde kun seks skud og var langsomme at lade i forhold til pistolerne, hvor man blot skiftede magasin.

Ammunitionen var 9 mm. blyprojektiler, som var vanskelige at skaffe. De var driftsikre, alligevel brugte jeg dem aldrig selv, men lånte dem ud til nye folk, et eventuelt tab ville være til at bære.

Tromlerevolvere kaldte vi for G.M.ere, da de første stammede fra afvæbning af vagter på fabrikken Glud & Marstrand.

Pistoler fandtes i kalibrene 6,35 – 7,65 – 9 mm. og min fødselsdags-gave, den amerikanske Colt var på ikke mindre end 11,45.

6,35 var en damepistol og stort set intet værd, farligt legetøj, om man vil. Ved en likvidering blev en stikker blandt andet skudt igennem øjet, men overlevede i første omgang.

Projektilerne sad grinende i frakketøjet, de kunne ikke slå igennem det kraftige stof.

Min gruppeleder fik gravet en fransk 12 mm. rytterpistol frem af intetheden, efter en gennemgribende reparation beviste den sin gennemslagskraft på selv samme stikker. Jeg har set en fyldepenne lignende pistol med et skud og en lyd dæmpet, vistnok af engelsk fabrikat.

Begge vurderede jeg som uanvendelige til praktisk arbejde. Eventyrere brugte skulderhylster. Blev man arresteret, slap man for at skulle bortforklare skulderhylstrets eksistens, hvis man havde haft pistolen anbragt i bukselinningen, og i den pressede situation havde haft held til at droppe pistolen.

Ved kropsvisitation på gade og stræder undgik tyskerne ofte at berøre eller komme i nærheden af kønsdelene, en grund mere til at bære pistolen netop der.

En kammerat blev undersøgt under en gaderazzia, og da hans pistol falder klirrende ned på gaden, bliver han arresteret.

Han sad, til krigen sluttede, i KZ-lejren Dachau ved München.

Maskinpistoler

Bergmann var af tysk fabrikat og så meget smart ud, men uden at have brugt den kan jeg kun udtale, at jeg ikke havde den store fidus til den.

Sten-Gun var engelsk. Den så herrens ud, lignede en smedesvends værste mareridt, regulært klamphuggeri, men den var driftsikker.

Den danske Suomi fra Riffelsyndikatet var alle andre overlegen, løbet havde en tilpas længde til nogenlunde præcis træfsikkerhed ved korte byger eller enkeltskud.

Navnet fru Madsen stammer fra konstruktøren på Riffelsyndikatet. Her fremstillede man også et Madsen rekylgevær.

Lille Svend og Per Flodin, kaldet Petter, kortede skæftet af deres Suomier, dermed var de lettere at skjule under frakken, men det var jeg imod, al den stund, at man dermed var afskåret fra at lægge den til skulderen for en mere præcis skudafgivelse.

Sabotør med Sten Gun eller Bopa Gun skjult under frakken. I lommen kan skimtes ekstra magasiner for maskinpistolen.

De fleste havde pistolen i bukselinningen.

Den danske Suomi maskinpistol (Fru Madsen) var meget tung- Derfor krævedes god nakke- muskulatur for at have den indenfor frakken i timevis.

BOPA-Gun

De røvede dele fra Hærens Våbenarsenal havner hos min læresvend Emil Haslund, som sammen med to andre får et våbenværksted op at stå i Holte.

Lille Svend giver mig nogle stykker af disse Sten-Gun kopier, vi diskuterede dem indgående. Jeg var ret tvivlende på deres effektivitet og driftsikkerhed. De får den sædvanlige tur i skruestikken – snor til aftrækkeren, de funkede.

Nogen tid senere bliver vi overrasket af nogle Hipofolk, og et livligt skyderi starter. Jeg søger dækning i en grøft, og fyrer kravlende i mudder og pladder løs, da en patron sprænger i kammeret.

Hånden fyldes med metalsplinter, som skar sig dybt ind i kødet. Skyderiet stopper, da begge parter flygter.

Skulle man anvende tonen fra de tyske hærmeldinger, ville det lyde, at man havde foretaget et sejrrigt, elastisk tilbagetog.

Splinterne tog det flere timer for en læge på Bispebjerg Hospital at fiske ud.

(Vi havde kodeord til flere hospitaler og læger, hvor vi kunne bringe sårede hen.)

Havde man ikke ladet betragtelige mængder våben ligge og samle støv hos militærgrupperne, havde stakkels Lille John ikke fået splinter i hånden.

Ødelæggelsesmidler: Lidt om sprængstoffer

Dengang delte man krudt og sprængstoffer i forskellige kategorier. Krudt f. eks. sortkrudt, var let antændeligt, derfor svært at håndtere, stort knald, ringe effekt. Bedst til antændelse af brande, men svært at skaffe, derfor brugte vi fredags-Berlingeren og mors husholdnings-sprit.

Aerolit-dynamit – blev brugt i skove, stenbrud og ved bortsprængning af vag, der spærrede for skibstrafikken.

Stort knald, ringe virkning = våd kineser.

De første røverier af aerolit satte politiet på den anden ende, man udlovede kæmpeformuer som dusører, desværre blev mange af de «gamle» KOPA-sabotører pågrebet.

Brisante sprængstoffer

Trotyl, PE N0. 2 – 808 og det tyske Donarit. Trotyl var det sprængstof, der lå ubrugt i det danske forsvars depoter. Det fandtes i stænger = en pakke margarine og i pulverform.

Her blev det som oftest lagret i tønder = smørdritler, vægt 50 kg. Min svigerfar, Christian Johansen, smuglede ud fra Hærens Ammunitionsarsenal, og endelig stjal man flere gange større partier Trotyl fra Hæren. Det vender jeg tilbage til.

De allierede nedkastede en del plastisk sprængstof PE 02 og 08; marcipan kaldte vi det på grund af en stærk, sødlig, gennemtrængende lugt, hvorfor det kunne være vanskeligt at skjule.

Det blev leveret i ruller med oliepapir om; konsistens som modeller-voks, kunne formes meget nemt efter det emne, man ville sprænge.

Derved blev bomben retningsbestemt, og virkningen af det kraftige sprængstof blev dermed yderligere forstærket.

Disse plastiske stoffer var overordentlige effektfulde, virkningen på maskiner var som skærebrændere, anbringelse og montering af bomberne med Cordtex var forholdsvis hurtig.

De brisante stoffer kan brænde uden at eksplodere, derfor brugte nogen dem som brændsel i nødsituationer, hvor man frøs ad Helvede til.

*Vi spiste på samme hotel,
men dog ikke ved samme bord.*

Man stoppede det simpelthen i kakkelovnen.

Det tyske sprængstof Donarit købte BOPA af tyskerne. Indkøb og fordeling stod en for os den gang ukendt, men senere berømt billedhugger, Nellemose, for. Disse indkøb skete officielt til et «firmas» bortsprængning af skibsvrag, det skete på et tidspunkt, hvor mange af os, drevet af sult, spiste i tysk besatte hotellers køkkener.

Pulveriseret Trotyl og Donarit var værst at pakke og gøre klar som bomber, det gav en formidabel hovedpine. Vi har selvfølgelig indbyrdes diskuteret BOPAs forbrug af sprængstof til de mere end 1.000 fabriksprængninger.

Det har ikke været muligt at stille et regnskab op, men omkring 25 tons er et yderst kvalificeret gæt.

Ved brug af Besættelsestidens Fakta har jeg forsøgt at beregne forbruget ved simpelthen at skønne det kvantum i kg., BOPA har anvendt til de mange fabrikker.

Dette regnestykke har jeg forelagt Jørgen Jespersen kaldet KK og et skøn på mellem 20 og 30 tons var mere end sandsynligt.

Eksempelvis brugte min gruppe 900 kg. fra september til december 1944. Frihedsrådet havde forbudt fabrikssabotager i en del af denne periode.

Angrebsteknik

Aktionsforløbet i grove træ

1. Aktionen startede med at skaffe sig adgangsbillet til de steder, der skulle smadres. Almindeligvis samtidigt med, at vagterne afvæbnedes, blev arbejdere og funktionærer samlet sammen for at sikre deres sortie og dermed de mindst mulige tab af civile.

2. Sikre arbejdsro ved at spærre for uvedkommende, politiudrykninger og almindelige nysgerrige. Flugtvejene blev sikret således, at angrebsholdet kunne slippe bort. Denne sidste arbejdsopgave blev som regel udført af dækningsgrupper.

Metoder

lusk – list – fup – svindel

I det følgende forsøger jeg at beskrive sabotørernes opfindsomhed:

I begyndelsen sneg man sig som lusede tyveknægte ind i ly af mørket, bevogtningen var det jo så som så med. Senere deltog arbejdere, vagter og andre, som var ansat på virksomheden, de udførte eller deltog i aktionerne.

Da jeg interviewer BOPAmanden Otto Carlé kaldet Thomas for at få opklaret hændelsesforløbet omkring kammeraters arrestation, bliver vi ret så uenige om tidspunktet.

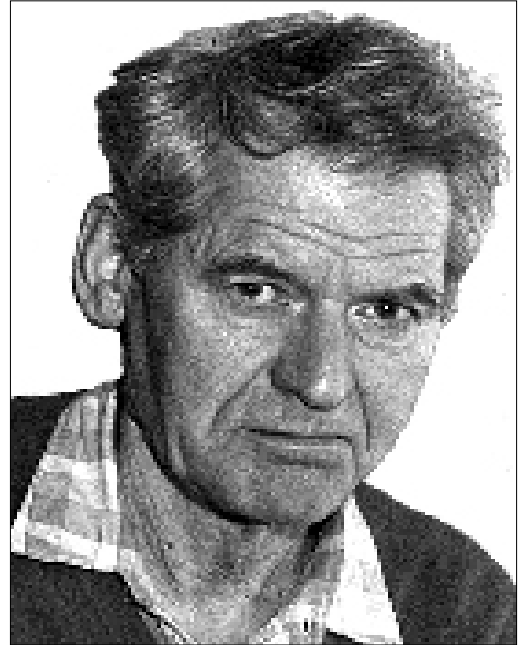
Hertil siger Thomas: «Jeg er 100 % sikker, det sket den 4. december, dagen efter at vi sprængte Standard Electric».

«Vi – sagde jeg, du var da ikke med. Jeg var i dækningen, jeg stod lige overfor porten og så alle komme ind».

«Nåh! sagde Thomas, så du også Jack køre ind med en mælkevogn»? «Ja!»

«Den lå jeg i», svarede Thomas.

Niels var en af de bedste i BOPA til at planlægge aktioner. Han havde en sjælden evne til efter en nøje analyse af alle forhold til at sætte ind med en matematisk præcision dér, hvor fjendens forsvar var svagest. En sabotørs stærkeste våben var overraskelsesmomentet, det forstod Niels at udnytte til fuldkommenhed.

Nogle få eksempler.

Niels og Øjvind tager arbejde på Riffelsyndikatet og smugler sprængstoffet ind. Niels gentager spøgen efter at have gjort sig selv arbejdsløs på Riffelsyndikatet ved at tage arbejde på Hærens Flyvetropper på Kløvermarken og gør sig arbejdsløs endnu en gang.

Civile blev telefonisk advaret udefra, men der var to slemme kiks; et kostede fire arbejdere livet, et andet 12.

Antallet af sårede og lemlæstede ukendt.

Lille Svend, der som bybud på Hellesens Batterifabrik har sin pistol skjult i en mindre papkasse, og dermed kan afvæbne vagten ved alarmknappen.

KKs folk får adgang på falske papirer til Hærens Våbenarsenal. Jack kører ind på Standard Electric med en mælkevogn, der i stedet for mælk bragte sabotører og sprængstof ind, eller man kunne sive ind med arbejderne ved arbejdstids begyndelse og derefter afvæbne vagt efter vagt.

Angrebsholdets opgaver

var at pacificere vagter, at rydde op, samle de ansatte, således at disses sikkerhed blev tilgodeset, og endelig at sprænge – smadre værnemagerbullen.

Var risikomomentet og tidsforbruget på grund af et kompliceret alarmsystem og nidkære sabotagevagter i form af tidligere frontbisser fra Østfronten for stort, valgte man ofte stormangreb som løsningsmodel, hvilket indebar, at man skød eller sprængte vagterne i luften. Eksempler: Globus – Always i Sydhavnen, (20 mm. maskinkanon til vagtstuen) Tankstalle – Always i Boyesgade.

Serveringen bestod af bomber på 12 kg. + nedskydning af vagter.

Sabotørers menneskekærlige omsorg

På Riffelsyndikatet demonterer sabotørerne bomberne, da de opdager, at telefonalarmen udefra ikke er gået igennem. På fabrikken Carltorp har kammerater tændt for bomberne og er på vej væk, da de får besked på, at en hjertesyg mand ligger i sin seng i en naboejendom.

Til trods for, at de løb en meget stor personlig risiko, sprinter fire mand tilbage, river en dør af, anbringer den syge på den og bringer ham i sikkerhed. Her blev en civil dræbt af nedstyrtende murbrokker, da han, trods advarslerne, lige skulle kigge.

Om lægen som dødsårsag skrev nysgerrighed på dødsattesten skal være usagt.

På Dansk Aluminiumsfabrik havde jeg tændt for bomberne og var på vej ud, da en arbejder standser mig og siger:

«Osvald ligger og sover lige under bomben.»

Vi løb tilbage og fik ham ud ved fælles hjælp, men her fik jeg lidt senere tørre tæsk af en vagt som belønning.

Befolkningen forstod at værdsætte den omhu, sabotørerne ofte med stor personlig risiko for deres eget liv og lemmer udviste for at skåne deres landsmænd.

Enhver med lidt fornuft i hovedet kunne se, at sabotagen begrænsede tab på sagesløse mennesker og på faste værdier.

Sabotagens popularitet lå vel i, at det var den billigste løsning, for fædrelandet – dér, hvor gærdet (hækken) var lavest.

For vor nation en nærmest gratis måde at få lidt national selvfølelse på og nogen anerkendelse blandt de allierede; endelig følte mange sig vel som en del af gamet, når vi igen for Gud ved hvilken gang havde snydt herrefolket.

Sabotagen blev populær

I de københavnske gader kunne man i en periode høre bybudene synge: «De ringer og kalder, vi kommer og knalder.»

Dækningsgrupper

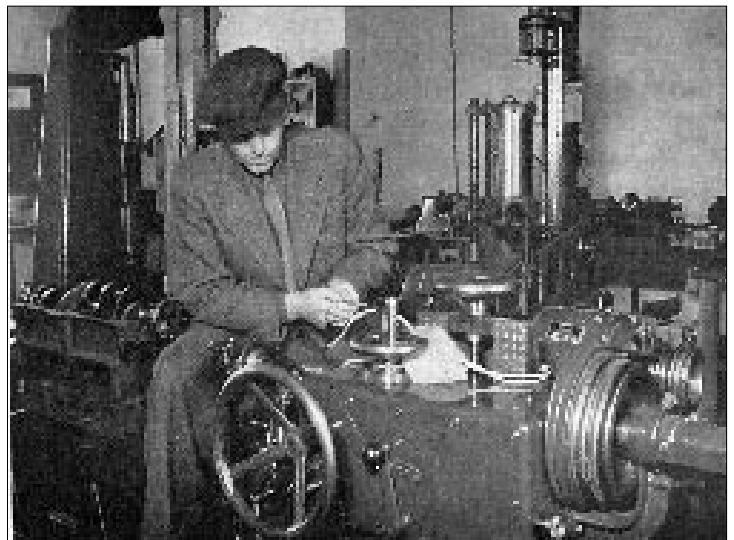
Dækningsgruppernes betydning har man aldrig ofret megen omtale, jeg har allerede beskrevet arbejdsmetoderne og midlerne for disse grupper ved flere aktioner, men tilliden til, at kammeraterne ude ville sætte alt ind på at holde flugtvejene åbne, var en af mange forudsætninger for, at så mange aktioner lykkedes.

Den foragt, jeg udtrykker over de frihedskæmpere, der skulle dække os ved Amagerbanen, er et godt vidnesbyrd om disse forhold.

De sidste, der måtte forlade aktionsstedet var dækningsfolkene. Leos reaktion ved dækningen af F.L. Smidth er et godt eksempel på, hvor langt dækningsfolkene ville gå.

En forvildet amatørs filosofiske sprængningsteorier

Tændmidlet kunne være elektrisk, lunte eller blyant, som havde forbindelse med en detonator og ved visse stoffer en Primer + Cordtex, som ligner en 5-polet, hvid, kraftig el-ledning.

Ladningerne lægges på maskinerne og forbindes med Cordtex; det plastiske sprængstof virkede nærmest som en skærebrænder.

I stedet for kobberledning er der sprængstof.

Når flere ladninger er forbundet med Cordtex, eksploderer de alle samtidigt.

Sprængstoffet i cordtex har altså samme funktion – virkning, som hvis vi forbandt ladningerne med el-ledning og sendte strøm igennem.

Fordele ved Cordtex

Sprængningerne bliver mere effektive, mere præcise, man undgår:

1. at en bombe f. eks. slynger de andre bomber væk fra sit mål, (maskine, transformator o.l.) for f. eks. at havne i en pølsevogn, et lokum eller et iskagehus.

Altså maksimal skadevirkning på målet, minimal på omgivelserne, og man opnår:

2. at placering og tænding er hurtigere, derved reduceres tidsfaktorens betydning og dermed risikomomentet.

Eksempel: Kraftcentralen, B&W: 100 m. Cordtex, 11 ladninger i alt 90 kg., men kun et knald. Kraftcentralen blev totalt smadret; resten af fabriken og det omgivende beboelseskvarter var stort set ubeskadiget.

Det overbeviste alle skeptikere, når de sammenlignede sabotagen med det engelske luftangreb, hvor virksomheden kunne fortsætte produktionen efter lidt opfejning.

Luntten brændte, så vidt jeg husker, med 1 måske 2 cm. i sekundet.

Længden blev målt ud, så den passede til den tid, der var planlagt, som regel fra 3 – 8 minutter; luntens ender blev puttet i en fænghætte med svovlsats og i en detonator, de klemtes sammen med en tang, hvis man havde én (ofte brugte vi tænderne) og snøret med isolerbånd (hvis man havde det), for at ilden fra luntten ikke skulle fise ud i den blå luft.

Svovlsatsen skal blot stryges mod en tændstikæske, en hurtig og sikker måde at tænde på i en lidt stresset situation, men vi manglede også dem i lange perioder og stod ofte med valne, forfrosne fingre i strid vind med almindelige tændstikker.

Selv stormtændstikker manglede vi. Montering foregik ofte på et køkkenbord, i en mørk kælder uden lys eller på et loft.

Der var to slags lunter, vi havde en overgang blylunter, men dem var jeg usikker på, da jeg var bange for at knække dem, når vi kørte med dem inde på maven. (Jeg har nu aldrig haft forsagere med dem.)

Sortkrudtslunterne var mere sikre, men fedtede og klistrede.

Detonatoren er et tyndt hylster i aluminium, inde i er der knaldkviksølv, et sprængstof, som eksploderer, hvis hylsteret trykkes, rystes, eller udsættes for selv små slag.

Vi havde dem som regel i små trææsker.

Når jeg gør så meget ud af dette, er grunden den, at mange børn her i Danmark og i krigsområder har troet, at det var legetøj, og er kommet meget slemt til skade. Sprænger den i en hånd, river den fingre af.

**Finder du noget, der blot ligner – lad det ligge
rør det ikke – tilkald politiet – de kører hellere 10 gange
forgæves end een gang for lidt.**

Jeg har brugt dem til at åbne genstridige døre; ind i nøglehullet, et skud mod låsen og op går døren.

Blyant

Mekanismen er den samme som i en hornmine, der driver rundt på havet. Du har en beholder med syre, når syren ved et tryk eller stød siver ud, ætser den en metaltråd over.

Når tråden knækker udløses en slagstift, som ved hjælp af en fjeder ramler ned i detonatoren, og minen eller bomben eksploderer.

Blyanterne var forsynet med forskellige typer og forskellige tykkelse metaltråd, derfor kunne man have mange forskellige tider f. eks. fra fem minutter og helt op til 24 timer.

Når det var varmt i vejret, eller bomben lå i et meget varmt lokale, ætsede syren hurtigere, og derfor gik bomben hurtigere af end beregnet.

Var det koldt, f. eks. frostvejr, kunne en fem minutters blyant være timer om at gå af.

Nu kender du, som vi gjorde, risikoen, og når du læser om, hvordan jeg kravler frem over jernbaneskiner med 12 kg. fuldt monteret i strakte arme, kender du også mine chancer for at overleve, hvis jeg var blevet beskydt.

De engelske blyanter passede ikke sammen med de tyske detonatorer, og var alt andet end pålidelige, derfor er Niels bemærkning om, at han var lige ved at skide tyndt, da de graver de fuldt monterede blyanter op af 75 kg. trotyl på Syndikatet, meget rammende.

På blyanten er nogle huller, dem stikker Niels og Øjvind et stykke fodstål igennem og spærrer og forhindrer derved slagstiften i at nå frem til detonatoren.

De kendte risikoen,

de gjorde det alligevel for at redde landsmænds liv.

Skulle jeg vægte min risiko mod arbejdernes, ville jeg være ret ego-centrisk. Dem først.

Sprængning uden Cordtex

Vi havde heller ikke Cordtex i meget, meget lange perioder, det lå bare og samlede støv i Hærens depoter –

Hvad gør man så, hvis man vil kæmpe for Gud, Konge og Fædreland? Hvis man ville give nazisterne nogen over nakken?

To metoder skal skitseres:

Holger Danske Teknik

Eksempel – én ladning:

En ølkasse placeret midt på Forums gulv = store skader på bygninger, få på produktionsapparatet. Smededrengene regnede ikke Forumaktionen for noget, medens hele København omtalte den med begejstring.

Det var Royal Air Force-huerne – Algang – Alsang og Kongemærker om igen; stort knald, ringe effekt i krigsmæssig forstand, men med stor propagandavirkning.

De af vore folk, som flygtede til Sverige, skulle, når de derovre blev afhørt af danske politifolk (som også var flygtet til Sverige på grund af deres modstandsarbejde) og svensk politi, blot sige:

*Jeg har sprængt Forum i luften,
det var der mindst 500 andre, der også havde.*

De blev stemplet som løgnere og fik fred for flere afhøringer.

De fleste fabrikkers maskiner blev trukket af remtræk. Kun de færreste værksteder overholdt reglerne for afskærmning af de farlige remme, der svirrede rundt. Dette har kostet adskillige arbejderes forlighed.

Vi lod altid så meget som muligt køre, for at disse tunge svinghjul på deres vej ud i den store verden kunne vælte så meget som muligt. Kun drengene med sorte negle mestrede denne teknik.

Smededrengeteknik

Ladningerne kiles fast i maskinerne, der startes; gas-, iltflasker og brandfarlige væsker anvendtes.

Metoden er effektiv, men tidsrøvende, og kan kun udføres af fagfolk, dvs. folk med sorte negle (smede). Akademisk Skytteforening og Studentersangkoret kunne bare ikke det der.

Krigere i krig uden krudt og kugler

Mangel på våben, det rigtige sprængstof og tændingsudstyr som Cordtex, bevirkede, at vore resultater blev mindre effektive, f. eks. forsagede en ladning på 75 kg. på Standard Electric.

Det tog unødigt lang tid at få bomberne anbragt, og risikomomentet blev derved øget. Forræderiet har givetvis forvoldt personskader på sabotører, ikke kun på mig, men også på andre.

Skaderne på civil ejendom blev større end nødvendigt.

Stimmungsbericht

Det var altid en særpræget stemning, der greb mig, når vi sprængningsfolk var alene tilbage i fabrikshallen og drønedede rundt for at udvælge og sætte maskinerne i gang (hvem andre end smededrenge kunne det?) og anbringe ladningerne.

Tusinde tanker hvirvlede altid rundt, har de noget, acetone, fortynder eller andet, der kan give et pænt knald.

Men når arbejdet var gjort, og signalerne var givet, nu skulle vi tænde, blev jeg altid «romantisk.»

Stemningen i fabrikshallen var meget speciel, man var mutters alene, helt modsat, hvad man var vant til; halvmørke, kun maskinernes summen lød.

Nu skulle man tænde og hvis man havde gjort et ordentligt arbejde, ville det hele blive sendt ad Helvede til. Grunden til, at maskinerne skulle køre rundt, var simpel nok, du må forestille dig, at store hjul ofte på flere hundrede kilo væltede mure og meget andet, når de i løssluppen sindsstemning blev sendt ud i verdensrummet.

Man kunne også åbne for gas og iltflasker, som Thomas gjorde det på B&W, men det må jeg indrømme, det turde jeg ikke, det var for farligt. Let fordampelige sager, som f. eks. benzin, fortynder, og hvad man ellers kunne finde, gav eksplosionen et festligt skær.

Dampene forøgede naturligvis skadevirkningen, men for mig var det skæret på en mørk vinterhimmel, der var det væsentlige, mine bysbørn skulle have noget på opleveren.

Under en aktion er vi allerede begyndt at montere ladningerne.

Jeg har udvalgt en stor radialboremaskine og kører den store borearm ned over papkassen med den monterede bombe for at hindre den i at blive blæst væk af den anden bombe.

Vi havde jo ingen tændsnor (Cordtex). Pludselig glider den tonstunge arm ned og klemmer pakken. Pappet klemmes, giver sig, og i et nu er jeg ude af kroppen, der tændes et lys oppe over mig.

„Nej!“ Jeg kniber mig i armen, du er i live. «Utroligt». Jeg var helt og aldeles overbevist om, at her slog jeg min godnatprut.

Var jeg stået af ved denne lejlighed, havde politikernes og officerernes forræderier overfor modstandskampens aktører ikke kostet 12 BOPA-sabotørers liv, men måske 15.

Pludselig råber Palle: «*John, har du set, det er ikke andet end et træskur? Vi giver den alt for meget*».

Men det var for sent, der var ikke tid til at montere bomberne om.

«*Vi tænder, når vi får signalet. Den skal jævnes*», svarer jeg.

Vi fik signal om at tænde, i ventetiden havde Palle og jeg startet alle maskinerne. Vi signalerede tilbage, der er tændt.

Arbejderne bliver lukket ud, de har fået besked på, at de skal søge dækning, når der er gået få minutter, og ellers på deres vej råbe: «*Bomber – bomber*». Folk kan måske nå at åbne vinduerne, så de ikke smadres.

Med Lille Svend løber jeg ned mod Vesterbrogade, hele tiden tæller jeg ned og råber:

«*Så er det nu*». Vi springer ind i en opgang, slår frakkekraverne op for at beskytte os mod splinter. Det brager – glas, hele ruder fra kælder til kvist trykkes – suges ud; – i flere minutter hører man kun glasskårenes klirren mod gaden.

Vi var overvældede – overraskede.

«*Hold da helt kæft, John, du har igen givet den alt for meget, nu får vi balade igen.*»

«*Du kan da være ligeglad, det er altid mig, der får skideballerne. Men havde den fået for lidt, havde han (Brandt) vel også brokket sig over det. Han skal jo have noget at brokke sig over.*»

«*John, Du må gå med til mødet med Brandt kl. to*», siger Lille Svend.

«*Nixen bixen*», jeg grinede, «*du er Brandts kæledægge, han siger med garanti ikke en pind til dig*».

Næste gang, jeg mødtes med den lille, kunne jeg ikke skjule min nysgerrighed og pumpede løs. Han var også en drillepind, grinende siger han:

«*Brandt sagde ikke noget*».

«*Noget må han da have sagt*».

«*Nå, ja, kun, at når vi soldede sådan med stofferne, ville han nok være mindre gavmild ved næste uddeling*».

«*Du er fuld af løgn*», sagde jeg.

Men – men. De stakkels mennesker i kvarteret måtte sætte pap, brædder, og hvad de ellers kunne finde, i de gabende tomme vinduesrammer og sætte sig til at vente på glarmesteren, men de måtte vente længe.

Glas var en mangelvare, for to danske virksomheder, som producerede vinduesglas var blevet ødelagt ved Schalburgtager, det gjorde ikke manglen på glas mindre.

Folk frøs bitterligt, nogen har givetvis fået snue. Nu skulle man tro, at jeg ville føle skyld, at jeg ville undskylde, men det gør jeg ikke.

Anklagerne skal rettes mod de politikere og officerer, som var skyld i den skæve våbenfordeling. Havde vi haft plastisk sprængstof og Cordtex, kunne vi med små, retningsbestemte ladninger anbragt på de enkelte maskiner med betydelig større effekt have sat det i butikken ud af drift, som sagen drejede sig om.

Forsikringselskaberne havde sparet penge, og beboerne på Vesterbro var blevet sparet for at sidde for «åbne» vinduer med våde tørv i kakkelovnen og fryse i en våd, klam vinters kulde.

Selv om jeg af krigens hverdag efterhånden var frataget enhver form for hæmninger, skrumpel, moral, og hvad man som menneske ellers normalt er udstyret med, kunne jeg ikke dy mig for i den næste tid at prøve på at analysere den uventede virkning.

Det skader ikke, at man forsøger at blive klogere.

Resultatet af min «faglige ekspertundersøgelse» blev, at fabrikken lå klemmt inde mellem to lange boligblokke, lufttrykket og undertrykket kan ikke komme væk; derfor får suget efter den første trykbølge dobbelt virkning, fordi bombe nr. to går næsten samtidigt og dermed sparker til trykket fra den første, dermed accelererer trykket og efterlader et sug (undertryk) mange gange større end, hvad jeg var vant til.

Ekspert og ekspert?

Min viden stammede kun fra praktiske øvelser.

Jeg har aldrig fået vejledning eller teoretisk undervisning på aften-skolekurser, hvem skulle give os den?

De, der havde den fornødne viden og i årevis havde fået løn for det, de danske officerer, var enten på Østfronten eller sad som lydige lam i musehullerne og lystrede blot ordren:

«Du må ikke gå ind i modstandskampen».

De danske officerer, der gik ind i den del af modstandskampen, der var under Frihedsrådet kan tælles på få hænder.